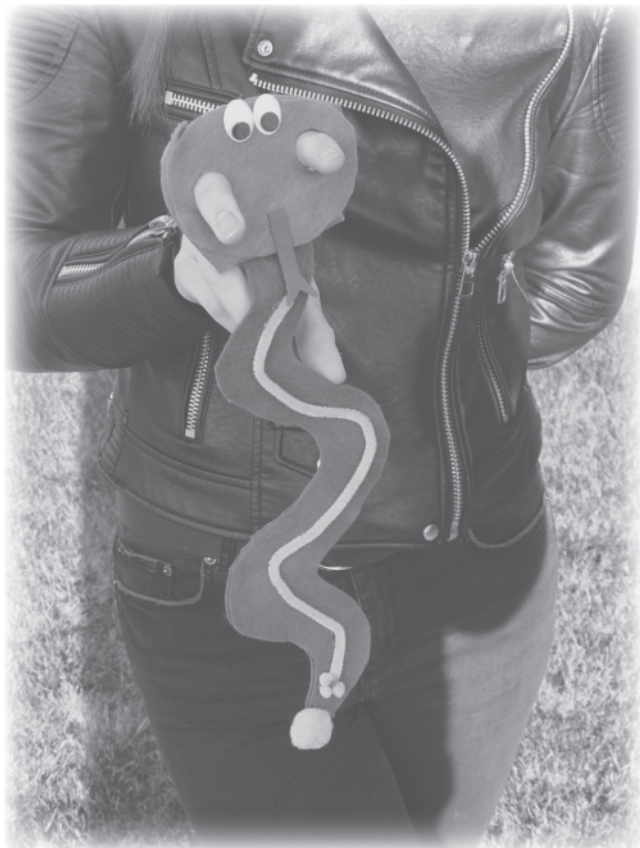

RAVASZ MÓNIKA

BÁBJÁTÉKKAL TÖRTÉNŐ SZÖVEGFELDOLGOZÁSOK ÓVODÁS KORÚ GYERMEKEK SZÁMÁRA (1. RÉSZ)

Néha úgy tűnik, a kisgyermek olyanok, mint a bábok: óvodai életük során irányításra szorulnak a játékokban, a feladatoknál és az akadályok leküzdésénél. A szülők és a pedagógusok kötelessége az útmutatás, a motiváció biztosítása és az ő rejtélyes utazásuk kalauzolása. A mesék és a versek azok az eszközök, amelyek a varázslatos fantáziavilágba vezetik a gyermeket. Abba a világba, ahol az optimista életfilozófia érvényesül, a jó mindig győz, és a rossz elnyeri végső büntetését. Ez a mindenség teljes mértékben azonosul a gyermekpalánták lelki világával. A gyermekirodalmi alkotások teszik ezt az utazást értékessé, élménydússá és felejthetlenné.

Nekünk, pedagógusoknak felelősségünk valami újat és nem mindennapit bevinni a gyermekek életébe, mivel minél későbbi generációkkal lesz dolgunk, annál több ötletre, módszerre és innovatív stratégiára lesz szükségünk a modern gyermekközösséghez való alkalmazkodás érdekében. Sorozat-

omban egy olyan irodalompedagógiai foglalkozást mutatok be, amely kortárs gyermekirodalmi művek különböző bábfajták és bábtechnikák segítségével történő feldolgozását ismerteti. A foglalkozássorozat öt különböző művet dolgoz fel más-más bábozási forma segítségével. A foglalkozásokat a nagyfödemesi Meseország óvodában volt lehetőségem kipróbálni, ez bizonyítja azt, hogy az elméletben leírtak és elképzelt bábos tevékenységek megvalósíthatóak a gyakorlatban. Az egyes tevékenységek fő céljai közé tartozott megismertetni a gyermekekkel az egyes bábfajtákat, lehetőséget biztosítani az egyes bábtechnikák kipróbálására, emellett megteremteni a feltételek ahhoz, hogy közelebb kerüljenek a kortárs irodalmi művekhez. Lényeges cél volt a verses történetek szerkezetének, felépítésének és játékos hangzásának bemutatása, bábokkal való életre keltése, a pozitív érzések kialakítása a kortárs irodalom iránt és ezáltal az esztétikai élmény biztosítása. Elsőként

a gyermekköltőként ismert Jász Julcsi *Csütörtökigyó* versének típegőbábokkal történő feldolgozását ismertetem.

A FOGLALKOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE, KONTEXTUSA

A foglalkozás Jász Julcsi *Csütörtökigyó* versének bemutatásáról szól, melyet típegőbábok segítségével végeztem. A vers terjedelme kilenc versszak, viszont három soros versszakok is előfordulnak köztük. A műben egy rövid történet játszódik le egy nagymama és unokája erdei sétájáról, miközben az unoka találkozik egy kis zöld kígyóval. A bonyodalom ehhez a tényhez kapcsolódik, így az egyes motivációs tevékenységeket erre a cselekménymozzanatra építettem. A tevékenységet illetően több nevelő-oktató célt is meghatároztam, többek között a kortárs gyermekirodalommal való ismerkedést, egy bábtechnika megismerését, az egyes motivációs tevékenységek során az egyenletes lüktetés érzésének a fejlesztését és a

ritmusérzék kibontakoztatását, valamint az improvizációs képességek formálását.

A ráhangoló, illetve motivációs tevékenységeket különféle szervezési feltételek biztosítása előzte meg. Ez elsősorban a tipegőbábok elkészítését jelentette. A mű három szereplőt igényelt: a nagymamát, az unokát és a kis zöld kígyót. A bábok karton és filc kombinációjával keletkeztek. A méretük körülbelül 20–25 cm nagyságban mozgott, a végtagjaikat, jobban mondva a lábaikat az ujjaim helyettesítették, ezen keresztül biztosítottam be a mozgásukat. A tipegőbábok mozgása korlátozott, de a járást, az előre dőlést, a hirtelen megtorpanást, nevetést ki tudtam fejezni a mozgással. A bábhősök bebiztosítását egy varázsdoboz elkészítése követte, amely egy 30x30 cm-es papírdoboz volt, színes csomagolópapírral bevonva. Ez a doboz rejtette a motivációhoz szükséges hangszert, a furulyát. Ezt követte a terem előkészítése, az irodalmi foglalkozásra szánt helyszín kialakítása. A szönyegről a gyermekek segítségével minden zavaró tényezőt eltávolítottunk, akadály- és balesetmentesítettük, elegendő helyet biztosítottunk a tevékenység befogadására. A szönyegen történt a bábozás a gyerekekkel egy közvetlen kört kialakítva, hogy minél oldottabb és családiasabb legyen a hangulat. Az improvizációs bábozást és a történeteket a gyermekek az óvoda minibábszínházában valósították meg, amely előre adott volt, és a gyermekek ötlete volt annak használata.

MOTIVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEK

A motiváció két dalos-mozgásos játékból tevődött össze. A *Tekeredik a kígyó* című mozgásos játékkal indítottam a tevékenységet, mivel a főhőst emeltem ki a történetből. A mozgásos-énekes játék célja az egyenletes lüktetés érzésének az elsajátítása és éreztetése volt. Rendkívül fontos az óvodás korú gyermekek ritmusérzékének a megalapozása és korai fejlesztése. A játék úgy indult, hogy egy gyermek kezét megfogtam és énekeltem a dalt, ezzel egy láncreakciót elindítva. Pár másodperc elteltével már ki is alakult a kígyóforma. A tevékenységet néhányszor elismételtük, menetelve a teremben, ügyelve az egyenletes lüktetésre.

Mindezek után egy kört alakítottunk ki a szönyegen. Ügyeltem arra,

hogy a gyermekek úgy helyezkedjenek, hogy mindenki jól lásson rám és a csoporttársaira. Mikor már a figyelem rám összpontosult, feltártam a varázsdoboz első rejtett kincsét, a furulyát. Meglepetésre a gyermekek rögtön felismerték a hangszert. Ezt követte a *Kis-kis kígyó* című dal furulyázása, amely szintén a főhőst vetítette előre. A gyermekeknek fel kellett ismerniük az éneket és a címét. A résztvevők rendkívül jól tájékozottak voltak a dalok körében, már a furulyaszó alatt bekapcsolódtak a dalolásba. Az éneket többször is elismételtük, ritmusnevekkel, ritmustapsal éreztettük. A dal célja a ritmus éreztetése és a ritmusérzék fejlesztése volt a ritmustapsolás, éneklés segítségével. A dalos tevékenységek által nemcsak jó hangulatot biztosítottuk, hanem a menetelés során játszva fejlődött a gyermekek egyenletes lüktetésérzése, az éneklés, a ritmustapsolás során pedig fejlődtek a ritmikus készségeik. Az óvodások nagyon élvezték játékos, dalos, mozgásos tevékenységeket, annak ellenére is, hogy az általam választottak ismeretek voltak számukra. Az éneklésbe, ritmustapsolásba teljes mértékben, aktívan és örömmel bekapcsolódtak.

FŐ RÉSZ – BÁBOZÁS

A motivációs tevékenységek során felhasznált segédeszköz, a varázsdoboz a fő részben is nagy szerepet játszott. Ez a titokzatos doboz rejtette a bábjáték szereplőit. Miután a kincsek feltárára kerültek, a gyermekek megtekinthették, megfoghatták, ujjukra próbálhatták a bábokat. A gyerekekkel ismerttettem a szereplőket, elmondtam, mi fog rájuk várni. Ezt követte a szöveg bemutatása. Ügyeltem a helyes artikulációra, a tiszta beszédre, a hangzásra, valamint az egyes nyelvi eszközök éreztetésére. A bemutatást követően főként elnyerte a gyermekek tetszését a számukra ismeretlen szöveg és a bábok életre keltése, olyannyira, hogy alig bírták kivárni, mikor szerepeltethetik őket a bábokat. A művet többször elismételtük, a második ismétlés során megkértem a gyermekeket, hogy a hosszú -sz mondasánál kapcsolódjanak be, ezzel is gyakorolva az adott hang kiejtését.

Ezt követte a bábok gyermekek által való szerepeltetése, először a kötött/az általam mondott szöveg alapján, majd hagytam, hogy a gyermekek maguk találjanak ki a szereplőkhöz szöveget,

történetet – improvizációra biztattam őket. Ezt a motivációt segítette néhány kérdés is, például: *Ti mit tennétek, ha találkoznátok a kis zöld kígyóval az erdőben? Mit mondanátok neki? Van köztetek valaki, aki félne tőle? Elmesélnétek a nagymamának? Ha igen, hogyan?*

A gyermekek úgy összebarátkoztak a bábokkal, hogy az óvoda számára biztosított „miniszínházat” is előhúzták, ahol tovább folytatódott a dramatizálás. A foglalkozás során tehát az óvodások egy új irodalmi alkotással ismerkedtek meg, néhány részét memorizálták is, és ezáltal fejlődtek a kognitív képességeik, valamint az anyanyelvi-kommunikációs kompetenciáik is. Az improvizáció során fantasztikus történetek születtek, amely hozzájárult a gyermekek kreativitásának, fantáziájának a kibontakozásához.

Az óvodások nagyon élvezték a játékokat, a verset és persze egymás kitalált történeteit, roppant módon beleélték magukat a „bábszínházadiba”, olyannyira, hogy alig lehetett tőlük visszazerezni a bábokat.

LEVEZETŐ RÉSZ

A sok kitalált történet után a tevékenységet a *Kígyó diszkó* című mozgásos játékkal zártuk. A gyermekek feladata az volt, hogy az általam bebiztosított zenére táncoljanak, és amikor a zene leállt, kígyós szobrokká kellett dermedniük. Aki megmozdult, kiesett. Azok a gyermekek, akik kiestek, a segédeim voltak, és figyelték a többi versenyzőt. A legvégén az győzött, aki a legtovább a versenyben maradt.

A gyermekekben kivétel nélkül fölcilliant a győzni akarás vágya, folszabadultan táncoltak, és minden erejükkel versenyeztek is egyben. A meglévő jó hangulatot már csak fokozni tudta ez a játék, tökéletes befejezése volt a tevékenységnek.

Kivétel nélkül minden gyermeket pozitívan értékeltem, roppant kreatívak és ügyesek voltak. Minden tevékenységben a legtöbbet hozták ki magukból, a maximumot nyújtották, ami rendkívül megkönnyítette az én dolgom is. Az irodalmi alkotás különösen felkeltette az érdeklődésüket, aktív hallgatók voltak. A távozáskor csak azzal a feltétellel engedtek el, ha „holnap” is hozok valami „játékot”.